Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування вищого навчального закладу)

Географічний факультет

Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан географічного факультету

_____ (доц. Мирослав ЗАЯЧУК)

"31" серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ТРЕТИННИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ ТА ЙОГО МІСЦЕ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ

вибіркова

Освітньо-професійна програма: Географія

Спеціальність: 014.07 Середня освіта (Географія)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Факультет / навчально-науковий інститут географічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Третинний сектор економіки та його місце в шкільному курсі географії» складена відповідно до вимог її змісту та відповідає «Освітньо-професійній програмі підготовки бакалавра» за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія), галузі знань 01 Освіта/Педагогіка затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 6 від «31» травня 2021 року).

Розробник: Ємчук Тетяна Володимирівна к.геогр.н., асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни: Ємчук Тетяна Володимирівна к.геогр.н., асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

(ПІП, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

Протокол № 1 від "28" серпня 2026 року

Завідувач кафедри _____ Валерій РУДЕНКО

Схвалено методичною радою факультету

Протокол № 1 від "31" серпня 2026 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету _____ Наталя АНДРУСЯК

© Чернівецький національний університет, 2026 рік
© Ємчук Т.В., 2026 рік

Мета навчальної дисципліни “Третинний сектор економіки та його місце в шкільному курсі географії” - забезпечити студентів ґрунтовними знаннями про роль і значення третинного сектора в економіці, розкрити його складові, показати його взаємозв'язок з іншими секторами, а також навчити інтегрувати ці знання в шкільний курс географії. Дисципліна має на меті формувати у майбутніх вчителів здатність пояснювати учням важливість послуг у національній та глобальній економіці, аналізувати їх вплив на соціально-економічний розвиток регіонів, а також використовувати практичні приклади для підвищення якості географічної освіти.

Вивчення курсу "Третинний сектор економіки та його місце в шкільному курсі географії" надає студентам унікальну можливість зрозуміти сучасні економічні процеси, які формують основу постіндустріального суспільства. Знання про сферу послуг, її глобальні тренди та вплив на соціально-економічний розвиток допомагають студентам аналізувати економічні системи з точки зору географічного та просторового розподілу. Цей курс також сприяє формуванню міждисциплінарного підходу, поєднуючи економіку, соціологію та географію, що підвищує аналітичні навички, готує до роботи в освітній сфері та сприяє розумінню актуальних питань глобалізації, урбанізації та цифровізації.

Результати навчання: вивчення курсу забезпечує формування у фахівців компетентності, що охоплюють знання про природні та антропогенні рекреаційні ресурси, навички їх оцінки та планування ефективного використання. Особлива увага приділяється розвитку аналітичних здібностей для оцінки потенціалу територій, розуміння екологічних та соціальних аспектів рекреаційної діяльності, а також вмінням розробляти стратегії розвитку рекреаційних зон з урахуванням сталого розвитку та економічної вигоди для регіонів:

Загальні компетентності

ЗК 05. Здатність до генерування нових ідей (креативності), виявлення та розв’язання проблем, ініціативності та підприємливості.

ЗК 06. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології, програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище

ЗК 11. Здатність до самостійного вивчення нових методів, форм роботи, використання новітніх педагогічних технологій у практичній діяльності та підвищення професійної майстерності.

ФК 03. Здатність добирати та використовувати сучасні й ефективні методики та технології навчання.

ФК 04. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивної освіти за фахом.

ФК 08. Здатність до організації навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти, систематичного підвищення професійно-педагогічної кваліфікації та навчання впродовж життя.

ФК 11. Здатність встановлювати закономірності розміщення, руху, структури, територіальної організації населення та господарства, просторових процесів та форм організації життя людей на глобальному, регіональному на національному рівнях.

Програмні результати навчання:

ПРН 07. Обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується професійної діяльності, користуватися програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації.

ПРН 08. Вміти застосовувати технології дистанційного навчання та он-лайн сервіси в професійній діяльності

ПРН 13. Здатність самостійно створювати наочні матеріали з використанням ПК, картографічні матеріали з метою оцінки, моделювання та прогнозування у шкільній географічній освіті.

ПРН 14. Вміти застосовувати професійно природничо-наукові знання і практичні уміння й навички дисциплін фізико та суспільно-географічно циклу у педагогічній діяльності.

ПРН 15. Здатність до творчого пошуку, компетентного розкриття сутності нових тенденцій розвитку світового господарства, розв'язання суспільно-географічних проблем.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4-й	8	3	90	30	15	-	-	45	-	залік
Заочна	4-й	8	3	90	6	4	-	-	80	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Третинний сектор економіки: значення і основні галузі												
Тема 1. Третинний сектор економіки: глобальні тренди та значення для сучасного світу.	8	4	-	-	-	4	11	2	2	-	-	7
Тема 2. Транспорт.	8	2	2	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 3. Торгівля.	10	4	2	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 4. Туризм.	8	2	2	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 5. Наукова діяльність. Освіта. Охорона здоров'я.	7	2	2	-	-	3	7	-	-	-	-	7
Тема 6. Фінансові послуги. Комп'ютерне програмування.	6	2	-	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Разом за ЗМ1	***47***	***16***	***8***	-	-	***23***	***46***	***2***	***2***	-	-	***42***
Змістовий модуль 2. Третинний сектор економіки та його розвиток в Україні												
Тема 7. Транспорт України	7	2	2	-	-	4	9	2	-	-	-	7
Тема 8. Торгівля в Україні	6	2	2	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 9. Туризм в Україні	6	4	-	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 10. Наукова й освітня діяльність в Україні	7	2	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 11. Охорона здоров'я в Україні	7	2	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 12. Фінансові послуги в Україні.	10	2	1	-	-	4	11	2	2	-	-	7
Разом за ЗМ 2	**43**	**14**	**7**	-	-	**22**	**44**	**4**	**2**	-	-	**38**
Усього годин	***90***	***30***	***15***	-	-	***45***	***90***	***6***	***4***	-	-	***80***

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Тема 1. Третинний сектор економіки: глобальні тренди та значення для сучасного світу.** Сучасні тенденції розвитку сфери послуг у глобальному масштабі. Зміни у співвідношенні секторів економіки (господарства). Географічні особливості розвитку сфери послуг у світі. Третинний сектор у шкільному курсі географії:

2	**Тема 2. Транспорт.** Транспорт, його роль у національній економіці та формуванні світового господарства. Види транспорту, їхні переваги й недоліки. Транспорт світу. Країни, що вирізняються високим рівнем розвитку мережі залізниць й автомобільних шляхів. Найбільші морські порти, їхній вплив на розміщення промисловості. Найбільші судноплавні річки світу. Найбільші аеропорти світу. Міжнародні транспортні коридори.
3	**Тема 3. Торгівля.** Торгівля як вид послуг. Форми торгівлі. Показники зовнішньої торгівлі. Світовий ринок товарів і послуг. Основні напрями зовнішньоторговельних зв'язків. Світова організація торгівлі. Регіональні зони вільної торгівлі (NAFTA, ASEAN та ін.)
4	**Тема 4. Туризм.** Наукова діяльність. Освіта. Охорона здоров'я Туризм як складник національної економіки, його види. Чинники розвитку туризму. Роль науки й освіти в суспільстві. Особливості наукової й освітньої діяльності як видів економічної діяльності. Форми просторової організації наукових досліджень та освіти: технополіси, технопарки. Найвідоміші центри охорони здоров'я.
5	**Тема 5. Наукова діяльність. Освіта. Охорона здоров'я.** Роль науки й освіти в суспільстві. Особливості наукової й освітньої діяльності як видів економічної діяльності. Форми просторової організації наукових досліджень та освіти: технополіси, технопарки. Найвідоміші наукові центри у світі та Україні. Охорона здоров'я. Найвідоміші центри охорони здоров'я в Україні та світі.
6	**Тема 6. Фінансові послуги. Комп'ютерне програмування.** Фінансові послуги. Світові центри банківсько-фінансової діяльності. Вплив глобалізації на розміщення фінансових установ. Країни- офшори. Аутсорсинг, його переваги й недоліки. Аутсорсинг інформаційних технологій (IT- аутсорсинг). Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність. Країни-лідери на світовому ринку комп'ютерного програмування.
7	**Тема 7. Транспорт України.** Роль транспортної системи у національній економіці та регіональному розвитку України. Характеристика основних видів транспорту України, їх переваги та недоліки. Територіальна структура транспортної мережі: головні вузли, коридори та порти. Проблеми та перспективи модернізації транспортної інфраструктури України.
8	**Тема 8. Торгівля в Україні.** Структура внутрішньої та зовнішньої торгівлі України. Географія торговельних зв'язків України та основні партнери. Роль торговельної інфраструктури й сучасних форматів торгівлі (електронна комерція). Вплив економічної та політичної ситуації на торговельні потоки.
9	**Тема 9. Туризм в Україні.** Туристичні ресурси України та їх класифікація. Основні види туризму та провідні туристичні регіони. Туристична інфраструктура: стан, проблеми та можливості розвитку. Сучасні тенденції та виклики туристичної галузі України.
10	**Тема 10. Наукова й освітня діяльність в Україні.** Структура системи освіти України та основні напрями її реформування. Наукові установи та роль університетів у розвитку науки. Основні наукові напрями та інновації в Україні. Проблеми фінансування та інтеграція української науки у світовий простір.
11	**Тема 11. Охорона здоров'я в Україні.** Система охорони здоров'я України: структура та рівні медичної допомоги. Медична реформа та її ключові положення. Проблеми та досягнення галузі охорони здоров'я. Сучасні тенденції: телемедицина, цифровізація, приватний сектор.
12	**Тема 12. Охорона здоров'я в Україні.** Система охорони здоров'я України: структура та рівні медичної допомоги. Медична реформа та її ключові положення. Проблеми та досягнення галузі охорони здоров'я. Сучасні тенденції: телемедицина, цифровізація, приватний сектор.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми
1	**Практична робота: Розподіл третинного сектору у світі** Мета заняття: ознайомити студентів із географічним розподілом третинного сектору в світі; навчити працювати з картографічними, статистичними та аналітичними даними; розвинути вміння аналізувати залежність рівня розвитку третинного сектору від економічного стану країни.

Питання для обговорення (2 бали)

1. Основні характеристики третинного сектору економіки.
2. Види послуг, які охоплює третинний сектор.
3. Залежність частки третинного сектору від рівня доходів країн.
4. Вплив рівня урбанізації на розвиток третинного сектору.
5. Причини високої частки третинного сектору в економіках США, Франції та Великої Британії.
6. Роль розвитку технологій у зростанні третинного сектору.
7. Збереження значної частки первинного чи вторинного секторів у країнах із високим рівнем доходів.
8. Вплив глобалізації на розвиток міжнародних послуг у межах третинного сектору.
9. Залежність між рівнем освіченості населення та часткою третинного сектору в економіці.
10. Роль розвиненої інфраструктури у підтримці розвитку третинного сектору.
11. Відмінності галузей третинного сектору в розвинених країнах і країнах, що розвиваються.
12. Порівняння структури економіки Індії та США у контексті третинного сектору.
13. Причини низької частки третинного сектору в економіці Нігерії порівняно з Німеччиною.
14. Вплив туристичної галузі на частку третинного сектору в економіках різних країн.
15. Приклади інновацій у межах третинного сектору у країнах із високим рівнем доходів.
16. Використання картографічних методів для аналізу географічного розподілу третинного сектору
17. Значення розрізнення галузей третинного сектору в аналізі економіки країни.
18. Роль статистичних даних у визначенні значення третинного сектору для економіки.
19. Вплив культурних, соціальних та економічних факторів на розвиток третинного сектору.
20. Проблеми, з якими стикаються країни, що розвиваються, у процесі збільшення частки третинного сектору.

Завдання практичної роботи (8 балів, по 2 за кожне завдання):

1. На контурній карті позначте країни з найвищою часткою третинного сектору у ВВП (понад 70%) різними кольорами, залежно від частки:

- Зеленим: понад 80% (США, Франція, Велика Британія, Швейцарія, Люксембург, Сінгапур, Нідерланди).
- Синім: 70–80% (Німеччина, Японія, Канада, Австралія, Італія, Іспанія, Південна Корея, Нова Зеландія, Австрія).
- Жовтим: 50–70% (Німеччина, Японія, Канада, Австралія, Італія, Іспанія, Південна Корея, Нова Зеландія, Австрія).
- Червоним: менше 50% (Нігерія, Афганістан, Папуа Нова Гвінея, Чад, Центральноафриканська Республіка, Ємен, Судан, Конго, Малі).

Скласти графік зміни частки третинного сектору в окремих країнах за останні 10 років і зробити висновки.

Напишіть коротке пояснення, чому ці країни мають такі показники (наприклад, високий рівень урбанізації, економічна структура, технологічний розвиток).

2. Використовуючи статистичні дані, заповніть таблицю:

Таблиця 1

Частка третинного сектору у ВВП різних країн

Країна	Частка третинного сектору у ВВП (%)	Основні галузі третинного сектору
США	81%	Фінанси, IT, туризм, медицина
Німеччина	72%	Логістика, банківська справа, освіта
Індія	54%	IT, аутсорсинг, туризм
Нігерія	35%	Торгівля, транспорт

Напишіть висновок: Як рівень доходів впливає на частку третинного сектору в економіці.

3. Допишіть визначення до запропонованих термінів:

	▪ Третинний сектор економіки: • Нематеріальні послуги: • Урбанізація: 4. Аналітичне завдання. Дайте відповідь на запитання: 1. Чому в розвинених країнах частка третинного сектору значно вища, ніж у країнах, що розвиваються? 2. Як розвиток технологій сприяє зростанню третинного сектору? Наведіть два приклади. 5. Практична вікторина. Завдання: підготувати кілька запитань, або кейсів (з відповідями), для учнів, які можуть використати для закріплення матеріалу.
2	**Практична робота: Транспорт** **Мета роботи: д**ослідити основні міжнародні транспортні коридори; порівняти види транспорту за їх перевагами та недоліками; розвинути навички розрахунку витрат на перевезення вантажу; обговорити сучасні виклики транспорту та знайти можливі рішення. **Питання для обговорення (2 бали)** 1. Роль транспорту у забезпеченні економічного розвитку країн та регіонів. 2. Вплив транспорту на міжнародну торгівлю та процеси глобалізації. 3. Значення залізничного транспорту для перевезення вантажів на великі відстані. 4. Роль авіаційного транспорту у пасажирських та вантажних перевезеннях. 5. Морський транспорт та його місце у міжнародній торгівлі. 6. Опишіть перспективи розвитку електричного транспорту у містах. 7. Трубопровідний транспорт та його вплив на енергетичну безпеку країн. 8. Роль річкового транспорту у внутрішніх перевезеннях. 9. Вплив високошвидкісного залізничного транспорту на мобільність населення. 10. Використання дронів для транспортування вантажів у сучасній логістиці. 11. Вплив автомобільного транспорту на екологію та можливі рішення проблем. 12. Розкрийте можливості використання космічного транспорту для вантажних перевезень у майбутньому. 13. Охарактеризуйте роль велосипедного транспорту в розвитку екологічно чистих міст. 14. Охарактеризуйте ключові фактори, які впливають на ефективність транспортної інфраструктури. 15. Опишіть, як сучасні інновації (електромобілі, гіперлуп) змінюють транспортну галузь. 16. Розкрийте, які види транспорту є найбільш екологічно безпечними, і чому. 17. Охарактеризуйте вплив географічного положення країни на її транспортну систему. 18. Опишіть роль транспорту у розвитку туристичної індустрії. 19. Найбільші аеропорти світу 20. Найбільші судноплавні річки світу 21. Найбільші порти світу 22. Найшвидші види транспорту та їх рекорди 23. Найдовші залізничні маршрути світу 24. Найдовші підводні тунелі світу (Євротоннель та ін.) 25. Найвизначніші канали світу (Суецький, Панамський тощо) 26. Метрополітен: історія та розвиток 27. Найшвидші сучасні поїзди **Завдання практичної роботи (8 балів):** **1. Позначте на карті світу основні міжнародні транспортні коридори (2 бали).** Використайте контурну карту світу або ГІС-додаток. Позначте наступні транспортні коридори: “Шовковий шлях”, Панамериканське шосе, Транссибірська залізниця, Суецький і Панамський канали, Транс’європейська транспортна мережа (TEN-T) – коридори Європейського Союзу. Кожен коридор підпишіть, позначте стрілками напрямок руху. Позначте важливі транспортні вузли (великі порти, аеропорти). **2. Заповніть таблицю, вказавши види транспорту, їхні переваги та недоліки (2**

бали)

Таблиця 1

Структура сучасного транспорту та його особливості

Ви транспорту		Особливості транспорту	
		Переваги	Недоліки
Наземний	Автомобільний		
	Залізничний		
	Трубопровідний		
Водний	Морський		
	Річковий		
Повітряний	Авіаційний		
	Космічний		

3. Розв'яжіть задачу (1 бал).

Умова: Вантаж вагою 20 тонн потрібно перевезти з Києва до Варшави. Відстань – 800 км. Тарифи:

Автомобільний транспорт: 1,5 €/км.

Залізничний транспорт: 1,0 €/км.

Авіаційний транспорт: 5,0 €/км.

4. Обговоріть сучасні виклики транспорту та запропонуйте рішення. (1 бал)

Виклики:

Забруднення довкілля. Транспорт є одним із найбільших джерел викидів CO_2.

Затори. Великі міста стикаються з проблемою перевантаження дорожньої мережі.

Розвиток електротранспорту. Недостатньо інфраструктури для заряджання.

Рішення:

Запровадження екологічних стандартів для транспорту (євро-6, електромобілі).

Розвиток громадського транспорту (метро, трамвай, електробуси).

Інвестування в інфраструктуру для електромобілів та підвищення обізнаності споживачів.

5. За допомогою пошукових серверів установіть, які країни світу мають космодроми, та поясніть, чому в Україні він відсутні? (1 бал)

6. Відкритий діалог: переваги та недоліки видів транспорту (1 бал)

Здобувачі діляться на групи, кожна з яких досліджує окремий вид транспорту (автомобільний, залізничний, водний, повітряний). Кожна група представляє свої висновки, після чого йде загальна дискусія. Завдання: захистити свій вид транспорту як найкращий.

7. Додаткове завдання (за бажанням): Підготуйте презентацію на тему "Майбутнє транспорту: інновації та технології".

3

Практична робота: Світовий ринок товарів та послуг

Мета: ознайомити учнів із поняттям торгівлі, формами міжнародної торгівлі та основними напрямками зовнішньоторговельних зв'язків; розвинути навички аналізу даних, роботи з картами та таблицями.

Питання для обговорення (2 бали)

Блок 1: Торгівля як вид діяльності. Форми торгівлі

Що таке торгівля, і як вона виникла?

Які функції виконує торгівля в економіці країни?

Чим роздрібна торгівля відрізняється від оптової?

Які переваги має електронна торгівля порівняно з традиційною?

Чому внутрішня торгівля є важливою для економіки країни?

Які особливості має зовнішня торгівля порівняно з внутрішньою?

Як мережевий маркетинг впливає на структуру торгівлі?

Чому торговельні послуги вважаються частиною третинного сектору економіки?

Блок 2: Міжнародна торгівля і світовий ринок

Що таке міжнародна торгівля, і які її основні складові?

Як утворюється світовий ринок товарів та послуг?

Що таке експорт і імпорт? Які приклади можна навести з вашої країни?

Як міжнародна торгівля сприяє глобалізації економіки?

Яке значення мають міжнародні товарні біржі у світовій торгівлі?

Чому важливим є торговельний баланс країни?

Блок 3: Основні напрямки зовнішньоторговельних зв'язків

. Які країни є основними партнерами України у зовнішній торгівлі?
. Як географічне розташування впливає на зовнішньоторговельні зв'язки країни?
. Чому Північна Америка, Європа та Східна Азія є найбільшими торговельними регіонами?
. Які переваги та недоліки має залежність економіки від експорту?
. Як впливають міжнародні організації (наприклад, СОТ) на світову торгівлю?

Завдання практичної роботи (8 балів):

Ознайомтесь із таблицею: Уважно розгляньте дані про експорт та імпорт країн.

Країна	**Експорт, млрд дол. США**	**Імпорт, млрд дол. США**
Німеччина	1400	1200
Китай	2500	2300
США	1800	2300
Україна	80	60
Японія	800	750
Індія	330	550
Південна Корея	600	560
Велика Британія	420	650
Франція	570	590
Канада	400	450
Італія	540	510
Австралія	280	270
Росія	400	250
Саудівська Аравія	280	180

Виконайте наступні завдання (2 бали):

Аналіз сальдо торговельного балансу:

Обчисліть сальдо торговельного балансу для кожної країни за формулою:

Сальдо = Експорт - Імпорт.

Визначте країну з найбільшим додатним сальдо і ту, яка має найбільше від'ємне сальдо.

Визначте, як сальдо торговельного балансу впливає на економіку країни.

Які фактори можуть сприяти додатному сальдо, а які — від'ємному?

Дослідницьке завдання (1 бал):

Знайдіть приклади основних товарів, які експортують і імпортують обрані країни (Німеччина, Китай, США, Україна тощо).

Напишіть короткий висновок: "Чому саме ці товари є важливими для експорту/імпорту кожної країни?"

На контурній карті світу позначте основні міжнародні торговельні шляхи (2 бали): Суецький канал; Панамський канал; Новий Шовковий шлях; Трансатлантичний торговий маршрут; Північний морський шлях (Арктичний маршрут); Малаккська протока (Південно-Східна Азія); Індійський океанський торговий шлях (між Азією, Африкою та Європою)

Для кожного маршруту вкажіть ключові країни, через які він проходить, та найбільші порти.

Наприклад:

Суецький канал: Єгипет (порт Саїд, Суец).

Панамський канал: Панама (порт Бальбоа, Колон).

Новий Шовковий шлях: Китай, Казахстан, росія, Польща, Німеччина.

Малаккська протока: Індонезія, Малайзія, Сінгапур.

Оцініть значення кожного маршруту:

Що транспортують цими шляхами (наприклад, нафта, контейнери, сировина)?

Які основні економічні вигоди вони приносять?

Завдання для аналітичного мислення:

Дослідіть, які проблеми можуть виникати на цих шляхах (наприклад, затори, піратство,

кліматичні умови).
Чому країни інвестують у розширення або створення альтернативних маршрутів (наприклад, Північного морського шляху)?

Торговий шлях	Ключові країни/регіони	Основні товари	Економічне значення
Суецький канал			
Панамський канал			
Новий Шовковий шлях			
Трансатлантичний маршрут			
Північний морський шлях			
Малаккська протока			
Індійський океанський маршрут			

Дослідіть історію кожного торгового маршруту. Наприклад, як відкриття Суецького каналу вплинуло на торгівлю в 19 столітті?

Форми торгівлі (3 бали)
Заповніть таблицю для обраних країн, вказавши приклади основних товарів, які вони експортують та імпортують.
Додайте пояснення, чому ці товари є важливими для економіки країни.

Країна	Товар	Експорт/Імпорт	Пояснення
Україна		Експорт	
Україна		Імпорт	
Китай		Експорт	
Китай		Імпорт	
Німеччина		Експорт	
Німеччина		Імпорт	
США		Експорт	
США		Імпорт	
Саудівська Аравія		Експорт	
Саудівська Аравія		Імпорт	
Японія		Експорт	
Японія		Імпорт	
Австралія		Експорт	
Австралія		Імпорт	
Індія		Експорт	
Індія		Імпорт	

Додаткові запитання для аналізу:
Які чинники впливають на спеціалізацію країн у зовнішній торгівлі (наприклад, ресурси, клімат, технології)?
Як залежність від імпорту або експорту впливає на економіку країни?
Чому деякі країни (наприклад, Німеччина чи Китай) мають високий рівень доданої вартості у своїх експортних товарах?
Як політична чи економічна нестабільність може змінити структуру торгівлі країни?

4

Практична робота: Аналіз туристичних ресурсів і послуг

Мета: ознайомити учнів/студентів із ключовими туристичними ресурсами та послугами у світі; розвинути навички аналізу туристичних потоків, інфраструктури та трендів.

Питання для обговорення (2 бали)

1. Визначення туризму як явища та його основні види.
2. Історичний розвиток туризму у світі.
3. Відмінності між внутрішнім та міжнародним туризмом.
4. Причини популярності Франції, Італії та Іспанії серед туристів.

5. Вплив природних ресурсів і клімату на розвиток туризму в регіонах.
6. Основні типи туризму, які розвиваються в Україні.
7. Роль туризму в економіці країн, залежних від нього.
8. Вплив туризму на зайнятість населення у туристичних регіонах.
9. Переваги та ризики економічної залежності від туризму.
10. Ключові елементи туристичної інфраструктури, які впливають на подорожі.
11. Роль авіасполучення та готельної індустрії у розвитку туризму.
12. Значення цифрових платформ бронювання у зміні туристичної індустрії.
13. Поняття екотуризму та його популярність у сучасному світі.
14. Негативний вплив надмірного туризму на природу та культурну спадщину.
15. Заходи зі зменшення екологічного впливу туризму.
16. Вплив глобалізації на міжнародний туризм.
17. Роль міжнародних організацій у розвитку туризму.
18. Взаємозв'язок політичної стабільності та туристичної привабливості країни.

Завдання практичної роботи

1. Аналіз туристичних напрямків (2 бали)

1. Заповніть таблицю: для кожної країни знайдіть інформацію:
    - Найпопулярніші туристичні міста (3 міста).
    - Основні типи туризму (культурний, пляжний, екологічний тощо).
    - Кількість туристів, які відвідали країну минулого року.

Країна	Популярні міста	Типи туризму	Кількість туристів (млн)
Італія			
Таїланд			
США			
Франція			
Іспанія			
Туреччина			
Китай			
Японія			
Греція			
Мексика			
ОАЕ			
Об'єднані Арабські Емірати			
Німеччина			
Австралія			
Індія			
Бразилія			
Великобританія			
Канада			
Швейцарія			

2. Туристична інфраструктура (2 бали)

1. Оберіть одну популярну країну або місто.
2. Проаналізуйте її туристичну інфраструктуру:
    - Які види транспорту використовуються?
    - Які типи розміщення (готелі, кемпінги, апартаменти)?
    - Які туристичні послуги доступні (гіди, екскурсії, оренда транспорту тощо)?

3. Аналіз впливу туризму на економіку (1 бали)

1. Виберіть одну країну, де туризм є ключовою частиною економіки (наприклад, Греція, Мальдіви).
2. Дослідіть:
    - Яка частка ВВП країни припадає на туризм?
    - Скільки людей працюють у туристичному секторі?

	o Як COVID-19 вплинув на туризм у цій країні? **4. Екологічний туризм (1 бали)** 1. Дослідіть поняття "екотуризм". 2. Виберіть один регіон, де популярний екотуризм (наприклад, Карпати, Коста-Рика, Амазонка). 3. Опишіть: o Чому цей регіон приваблює еко-туристів? o Які види діяльності пропонуються (піші прогулянки, сафарі, тури до національних парків)? o Які заходи вживаються для збереження природи? **5. Розробка туристичного продукту (2 бали)** 1. Розробіть концепцію туру до будь-якої країни або регіону: o Назва туру. o Тривалість та програма. o Орієнтовна вартість. o Цільова аудиторія (сім'ї, молодь, корпоративні клієнти). Приклад: • Назва туру: "Вікенд у Карпатах". • Тривалість: 3 дні, 2 ночі. • Програма: o День 1: Прибуття до Яремче, екскурсія до водоспаду Пробій. o День 2: Похід на Говерлу. o День 3: Відвідування сувенірного базару, виїзд. • Вартість: 4000 грн з особи. • Цільова аудиторія: молодь та активні туристи. **Додаткове завдання (за бажанням):** 1. Підготуйте презентацію на тему "Майбутнє туризму: цифровізація та інновації". o Як цифрові платформи (наприклад, Booking.com, Airbnb) змінюють туризм? o Які технології (VR, AR, штучний інтелект) стануть частиною туризму у найближчому майбутньому?
5	**Практична робота: Наукова й освітня діяльність** **Мета роботи:** сформувати уявлення про географію наукової та освітньої діяльності у світі; навчитися аналізувати просторову нерівномірність розміщення наукових центрів і провідних університетів; закріпити навички роботи з картами, таблицями та джерелами статистичних даних. **Питання для обговорення (1 бал)** 1. Значення наукових досліджень для економічного розвитку країни. 2. Причини концентрації провідних університетів у розвинених державах. 3. Роль освіти у формуванні людського капіталу. 4. Наслідки нерівномірного доступу до якісної освіти у світі. 5. Можливості для української молоді у сфері міжнародної освіти. 6. Вплив цифровізації на доступ до наукової інформації. 7. Освітній туризм як чинник інтеграції в глобалізований світ. 8. Проблема «витоку мізків» і її наслідки для країн, що розвиваються. 9. Залежність наукової діяльності від рівня фінансування. 10. Роль міжнародних програм (Erasmus+, Horizon) у розвитку науки й освіти. **Завдання 1 (1 бал): Робота з картою світу. Позначте на контурній карті:** • 5 найпотужніших наукових центрів світу (наприклад: Силіконова долина (США), Цукуба (Японія), Кембридж (Велика Британія), Мюнхен (Німеччина), Женева (Швейцарія)); • 5 провідних університетів (Гарвард, Оксфорд, Токійський, Сорбонна, Кембридж); • країни з найбільшими інвестиціями в науку (США, Китай, Японія, Німеччина, Південна Корея). Зробіть висновок: у яких частинах світу зосереджена найбільша кількість наукових та освітніх

	центрів? **Завдання 2 (2 бали). Порівняльна таблиця "Освіта у світі"**

Країна	Освітній індекс (HDI)	Частка грамотного населення (%)	Кількість студентів у ВНЗ (на 100 тис. населення)	Відомі університети
Фінляндія				
США				
Японія				
Південна Корея				
Україна				
Німеччина				
Велика Британія				
Канада				
Китай				
Австралія				

На основі таблиці зробіть висновки про рівень освіти в різних країнах.

Завдання 3 (1 бал). Заповніть таблицю: Основні регіони наукової діяльності

Регіон світу	Особливості наукової діяльності	Країни-лідери
Північна Америка		
Західна Європа		
Азійсько-Тихоокеанський		
Центрально-Східна Європа		

Завдання 4 (1 бал): Випиши 10 цікавих або важливих фактів, які стосуються науки й освіти у світі. У фактах може йтися про:

- країни-лідери у науці та освіті;
- відомі університети;
- рівень грамотності;
- інвестиції в науку;
- міжнародні наукові програми.

Обговорення / Завдання для дискусії:

1. Які переваги та недоліки має українська система вищої освіти у порівнянні з іншими?
2. Чому країни з високим рівнем наукової діяльності зазвичай мають високий рівень життя?
3. Що може зробити країна, щоб посилити свою участь у світовому науковому просторі?

6

Практична робота: Фінансова діяльність. Комп'ютерне програмування

Мета роботи: ознайомитися з основними поняттями фінансової діяльності, банківської системи, ІТ-послуг та аутсорсингу; навчитися аналізувати розміщення світових фінансових центрів та країн-лідерів ІТ-галузі; розвивати вміння працювати з картами, діаграмами та таблицями.

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення понять: фінансові послуги, кредит, банк, фінансовий центр, офшор, аутсорсинг, ІТ-послуги.
2. Наведіть приклади найбільших фінансових центрів світу.
3. Назвіть країни-лідери у сфері комп'ютерного програмування.
4. Знайдіть приклади використання термінів фінансовий ризик, інвестиції, акція, облігація, стартап у новинах.

Завдання 1. На карті світу за допомогою застосунку Google My Maps позначте:
– Нью-Йорк, Лондон, Токіо, Сінгапур, Гонконг (світові фінансові центри);
– США, Німеччину, Францію, Японію, Китай, Індію, Україну (країни-лідери ІТ-галузі).

Внесіть коротку інформацію про них.

Завдання 2. Дослідження ІТ-ринку

1. Оберіть одну країну зі списку: США, Україна, Індія, Китай.
2. Підготуйте міні-презентацію (3–5 слайдів) про розвиток ІТ-сектора цієї країни:
   - відомі компанії,
   - сектори (наприклад: мобільні додатки, штучний інтелект, аутсорсинг),
   - цікаві факти.

Завдання 3. Порівняйте 2 фінансові центри світу (наприклад, Нью-Йорк і Лондон) за такими критеріями:
кількість банків,
обсяг фінансових операцій,
вплив на світову економіку.
Складіть таблицю-порівняння.

Критерій	Нью-Йорк	Лондон
Кількість банків		
Обсяг фінансових операцій		
Вплив на світову економіку		

Завдання 4. Розрахунок сімейного бюджету

1. Складіть список усіх доходів сім'ї за місяць. Приклад: зарплата, пенсія, стипендія, допомоги, підробітки.
2. Запишіть усі витрати за місяць. Розділіть на обов'язкові (комуналка, їжа, транспорт, навчання) та необов'язкові (розваги, покупки, кафе).
3. Розрахуйте залишок бюджету: Залишок = Доходи – Витрати.

Зробіть аналіз результатів:

- Чи залишилися гроші після витрат?
- На що витрачається найбільше коштів?
- Чи можна зменшити якісь витрати?
- Чи є можливість відкласти гроші на важливі потреби?

Завдання для самостійної робота студентів

№ з/п	Назва теми	**Кількість годин**
1	Основні характеристики третинного сектора економіки.	4
2	Вплив транспортної інфраструктури на розвиток третинного сектора.	4
3	Основні характеристики третинного сектора економіки.	4
4	Роль міжнародної торгівлі послугами в економічному розвитку.	4
5	Проблеми розвитку туризму в Україні.	3
6	Порівняльний аналіз розвитку третинного сектора економіки в Україні та країнах ЄС.	4
7	Третинний сектор економіки України: сучасний стан і перспективи	4
8	Аналіз структури третинного сектора економіки України: тенденції та перспективи розвитку.	3
9	Роль банківських послуг у функціонуванні економіки.	3
10	Роль третинного сектора економіки в забезпеченні зайнятості населення України.	4
11	Освіта і охорона здоров'я як складові третинного сектора України: тенденції реформування	4
12	Фактори, що впливають на розвиток третинного сектора.	4
Всього		45

*Питання, винесені на самостійне опрацювання, розглядаються на практичних заняттях. Бали за самостійну роботу входять до балів за практичну роботу по окремому навчальному елементу.

Методи навчання

При викладанні курсу «Третинний сектор економіки та його місце в шкільному курсі географії» використовуються різноманітні методи навчання, спрямовані на формування глибокого розуміння ролі послуг у національній та глобальній економіці, а також на розвиток умінь застосовувати ці знання у шкільній географічній освіті. Основними методами навчання є:

1. **Лекції з елементами проблемного та інтегрованого викладання** – забезпечують систематизоване уявлення про структуру й функції третинного сектору, формують розуміння його зв'язку з іншими секторами економіки, а також підводять до усвідомлення педагогічних аспектів викладання цієї теми у школі.
2. **Практичні заняття й аналітичні дискусії** – спрямовані на вироблення навичок аналізу ринку послуг, інтерпретації статистичних даних, оцінювання територіальної диференціації третинного сектору, а також на обговорення ефективних методичних прийомів для шкільних уроків географії.
3. **Аналіз статистичних матеріалів, карт та інфографіки** – допомагає студентам працювати з реальними джерелами інформації, визначати просторові закономірності розвитку фінансових, туристичних, транспортних, освітніх та інших видів послуг, а також інтегрувати ці дані у навчальний процес.
4. **Методичні практикуми та робота з кейсами** – включають оцінювання ролі конкретних галузей третинного сектору в розвитку регіонів, розробку фрагментів уроків, дидактичних завдань та міні-проєктів, які можна застосовувати у шкільній географії.
5. **Інтерактивні методи (рольові ігри, моделювання, мікрогрупові проєкти)** – сприяють формуванню навичок професійної взаємодії, педагогічного моделювання та творчого підходу до викладання теми «Сфера послуг» у базовій і старшій школі.
6. **Використання інтернет-ресурсів та цифрових платформ** – передбачає роботу з онлайн-статистикою (Світовий банк, OECD, Eurostat), інтерактивними картами, електронними підручниками, відеолекціями й освітніми платформами, що підтримують самостійну, дистанційну та дослідницьку діяльність студентів.

Система контролю та оцінювання

1. Контроль засвоєння лекційного і самостійно опрацьованого теоретичного матеріалу здійснюється на основі ***усної співбесіди, оцінювання письмового виконання завдань, тестувань.***

2. Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навичок при виконанні практичних робіт здійснюється шляхом ***їх поточної перевірки й оцінювання***.

3. Матеріал для ***самостійної роботи студентів***, який передбачений в темі практичного заняття одночасно із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Формою поточного контролю являється усний контроль, а саме: фронтальне, індивідуальне опитування; письмовий контроль: тестування.

Електронний контроль виконання завдань з курсу «Третинний сектор економіки та його місце в шкільному курсі географії», представлений на електронній платформі https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=8058

Формою підсумкового контролю – є залік.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю (опитування, тестування, розв'язанні практичних завдань, виконанні завдань самостійного опрацювання). Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів (25 балів за участь у практичних заняттях, з яких 5 балів – самостійна робота; 5 балів – контрольна робота); 2 модуль – 30 балів (25 балів за участь у практичних заняттях, з яких 5 балів – самостійна робота; 5 балів – контрольна робота).

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Загальна сума балів, яку може отримати студент – 40 балів.

Підсумкова оцінка за ОК " Третинний сектор економіки та його місце в шкільному курсі географії ", яку здобувач освіти може отримати за результатами вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, які виводяться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (залік) – до 40 балів. Якщо студент за власною ініціативою чи бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види роботи – ІНДЗ, може отримати додатково 10 балів, які також враховуються до підсумкової оцінки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота														Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2									
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	МКР 1	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12	МКР 2		
5	5	5	5	5	5	5	5	2,5	2,5	2,5	2,5	5	5	40	100

Т1, Т2 ... Т9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	відмінно
	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незараховано	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Розкрийте сутність, предмет і об'єкт вивчення третинного сектору економіки.
2. Поясніть значення третинного сектору в національній економіці України та світу.
3. Охарактеризуйте основні риси переходу до постіндустріального суспільства.
4. Визначте класифікацію видів послуг, що входять до складу третинного сектору.
5. Розкрийте економічні та соціальні функції сфери послуг.
6. Поясніть фактори, що впливають на формування та розміщення підприємств сфери послуг.
7. Охарактеризуйте роль транспорту як базової складової третинного сектору.
8. Розкрийте значення торгівлі у забезпеченні економічного розвитку країни.
9. Опишіть місце туризму в структурі третинного сектору та його вплив на економіку.
10. Поясніть роль фінансових послуг у функціонуванні сучасної економіки.
11. Охарактеризуйте систему освіти як складову третинного сектору та фактор розвитку людського капіталу.
12. Поясніть значення наукової діяльності для інноваційного розвитку держави.
13. Охарактеризуйте структуру та функції системи охорони здоров'я в контексті сфери послуг.
14. Розкрийте сутність інформаційних послуг та їх вплив на цифрову економіку.
15. Поясніть, як глобалізація впливає на розвиток третинного сектору.
16. Охарактеризуйте територіальні особливості розвитку сфери послуг в Україні.
17. Визначте провідні регіони України за рівнем розвитку третинного сектору.

18. Поясніть особливості міського та сільського ринку послуг.
19. Охарактеризуйте тенденції розвитку сфери послуг у Європейському Союзі.
20. Порівняйте структуру третинного сектору у розвинених і країнах, що розвиваються.
21. Поясніть сутність і значення логістичних послуг у глобальній економіці.
22. Розкрийте вплив цифровізації на трансформацію сфери послуг.
23. Охарактеризуйте сучасні тренди розвитку фінтеху та електронних послуг.
24. Розкрийте роль третинного сектору у формуванні конкурентоспроможності територій.
25. Поясніть, як третинний сектор представлений у шкільному курсі географії України.
26. Охарактеризуйте освітні методики вивчення сфери послуг у школі.
27. Розкрийте можливості використання статистичних джерел у навчанні теми «Сфера послуг».
28. Поясніть, як інтерактивні та проєктні методи можна застосувати для вивчення третинного сектору.
29. Охарактеризуйте типові труднощі учнів при вивченні теми «Сфера послуг» та шляхи їх подолання.
30. Обґрунтуйте значення формування економічної грамотності учнів через вивчення третинного сектору.

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №16 від 25 листопада 2024 року) (https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity/) здобувачі освіти мають можливість на зарахування окремих видів робіт в рамках ОК на основі результатів, отриманих шляхом неформальної та/або інформальної освіти.

Рекомендована література

Основна

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. /Я.Б. Олійник та ін.; за ред.. Я.Б. Олійника, І.Г. Смирнова; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2-ге вид., стер. К. : Знання, 2014. 637 с.
2. Гілецький Й.Р., Сливка Р.Р., Атаманюк Я.Д., Чобан Р.Д.. Географія : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Харків : Ранок, 2017. 208 с.
3. Довгань Г. Д., Стадник О.Г. Географія : 9 клас. Харків : “Ранок”, 2017. 278 с.
4. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. Географія : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Кам’янець-Подільський : Абетка, 2017 . 288 с.
5. Олійник Я.Б., Шищенко П.Г., Степаненко А.В., Масляк П.О. Географія : Україна і світ. К. : Т-во «Знання», КОО, 2007. 456 с.
6. Світова економіка: підручник/ За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 349 с.
7. Таранова Н.Б. Географія світового господарства: навчальний посібник для студентів. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2019. 108 с.
8. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. О. : Астропринт, 2010. 560 с.
9. Шаблій О.І. Суспільна географія у двох кн. Книга друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства: [Вибрані твори]. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 706 с.

Додаткова

1. Економіка зарубіжних країн: навчальний посібник для вузів / Голіков А.П., Дейнека О.Г., Позднякова Л.О., Черномаз П.О. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 463 с.
2. Ємчук Т.В. Арпуль О.В., Підгірна В.Н. Вплив пандемії COVID-19 на міжнародний туризм та його відновлення. Інфраструктура ринку. Електронний науково-практичний журнал. Видавничий дім «Гельветика» Випуск 81. 2024. С.240-249. https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/11558
3. Ємчук Т.В., Чубрей О.С. Основи соціально-економічної географії країн і регіонів світу : навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівц. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2021. 88 с.

https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/4588
4. Кузьмін О.Є., Пирог О.В. Секторальна модель розвитку національного господарства України в умовах постіндустріального суспільства. Бізнес Інформ. 2013. №7. С. 8-13.
5. Мельник А.Г. Мельник О.І., Флюнт Ю.І. Секторальна структура економіки України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Випуск 14. С. 203–206.
6. Мочерний С. В., Устенко О. А. Основи економічної теорії : навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів. 3-тє вид., стереот. К. : Академія, 2009. 504 с.
7. Основи економічних знань [Текст] : базовий підруч. для студентів ВНЗ неекон. напрямів підгот. / [Павленко А. Ф. та ін. ; за ред. А. Ф. Павленка, В. С. Савчука. Ю. К. Зайцева]. Харків : Фоліо, 2014. 762 с.
8. Скірка Н. Я. Структура економіки: сутність, основні завдання та типи. Науковий вісник НЛТУУ : Збірник науково-технічних праць. Львів : НЛТУ України. 2008. Вип. 18.5. С. 205-217.
9. Трубнік Т. Є. Методологічні аспекти статистичного аналізу розвитку секторальної структури національної економіки. Економічний аналіз : зб. наук. пр. / ТНЕУ. Тернопіль : Економічна думка, 2012. Вип. 10. Ч. 2. С. 76 – 82.
10. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2003. 444 с.
11. https://medialiteracy.org.ua/toolbox/praktychne-zanyattya-tretynnyj-sektor-ekonomiky-svitu/
12. https://wordwall.net/uk/resource/30550992/географія/секторальна-модель-економіки-країни

Інформаційні ресурси

Академічні ресурси:

1. Репозиторій академічних статей, таких як Google Scholar (https://scholar.google.com) або ResearchGate (https://www.researchgate.net), для пошуку актуальних наукових досліджень та публікацій з курсу.

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
3. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua–

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);

- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;

- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.